

Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6

Komenského 6, Žďár nad Sázavou 591

***Minimální preventivní program prevence sociálně
nežádoucích jevů na Základní škole Žďár nad Sázavou,
Komenského 6
školní rok 2023/ 2024***

*Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u
děti a mládeže (dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)*

Základní údaje

Název a adresa školy: Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6

Zřizovatel: Město Žďár nad Sázavou

Ředitel: Mgr. Bohumila Počtová

E-mail: bpoctova@3zsodar.cz

Zástupce ředitele pro I. stupeň a SPT: Mgr. Lada Kovaříková

E-mail: lkovarikova@3zsodar.cz

Zástupce ředitele pro II. stupeň: Mgr. Jana Tušlová

E-mail: jtuslova@3zsodar.cz

Problematika rizikového chování dětí je celospolečenským problémem. Na základě školského zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, je ve škole zřízeno školní poradenské pracoviště, které slouží k poskytování poradenských a konzultačních služeb pro žáky, zákonné zástupce a pedagogické pracovníky.

Minimální preventivní program vychází z pokynu MŠMT, č.j.: 21291/2010–28. Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních vymezuje aktuální terminologii a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu, popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka, definuje školní preventivní program, doporučuje postupy škol a školských zařízení při výskytu rizikových forem chování dětí a mládeže.

Naše škola připravila a realizuje komplexní dlouhodobý program prevence rizikového chování a zahrnuje do něj co nejvíce spolupracujících složek OSPOD, SPEKTRUM, Ponorka ve Žďáře nad Sázavou, PČR, MP, Linku bezpečí, Nenech to být atd.

Cílem minimálního preventivního programu je formovat osobnost žáka tak, aby byl schopen se přiměřeně vzhledem k věku orientovat v okolním světě, posuzovat a eliminovat případná rizika, chápat možnosti a příležitosti, rozvíjet sociální a komunikační dovednosti. Žáci by měli být schopni činit informovaná rozhodnutí a učit se přebírat odpovědnost za své jednání. Dalším cílem je orientace žáka na zdravý životní styl a jeho odpovědnost za své zdraví. Prioritou naší školy je, aby se každá třída během své školní docházky seznámila s otázkami zdravého přístupu k životu, sounáležitosti a vzájemné toleranci. Součástí této strategie je i nácvik odmítání rizik a rizikového chování.

V průběhu každého školního roku monitorujeme situaci ve škole, všímáme si aktuálních problémů a vycházíme z předešlých pozitivních zkušeností. Všichni učitelé naší školy se shodnou na tom, že primární prevence je především týmová práce, na které se podílejí všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci naší školy. Každý výchovný problém vždy řešíme individuálně, hledáme jeho příčinu, snažíme se ji odkrýt,

řešit ji rychle a pohotově. Jsme si dobře vědomi toho, že pro úspěch naší práce je zcela zásadní zdravé klima školy. Je nutné děti učit správnému chování a laskavým mezilidským vztahům.

Kromě minimálního preventivního programu je při výskytu rizikového chování využíván Krizový plán školy, kde je stanoven postup při výskytu rizikového chování žáků.

Charakteristika školy

Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6 se profiluje jako inkluzivní škola, která zajišťuje společné vzdělávání žáků běžné populace a žáků s podpůrnými opatřeními. Ve škole jsou zřízeny:

- běžné třídy
- třídy dle § 16, odst. 9 školského zákona pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem
- nabídka vzdělávacích programů umožňuje **přizpůsobit výchovu a vzdělávání individuálním potřebám** žáků
- **bezbariérová budova školy** poskytuje kvalitní zázemí pro vzdělávání tělesně handicapovaných žáků
- ve škole je zřízena **přípravná třída**
- součástí školy je **Školní jídelna a Školní družina**

Nabídka naší školy

- činnostní učení dle ŠVP „Tvořivá škola“
- poradenské služby poskytované Školním poradenským pracovištěm
- využití počítačů ve výuce
- logopedická péče
- podpůrný program pro žáky s prospěchovými problémy
- celoroční projekty a projektové dny
- péče o žáky s poruchami chování
- nácvik osobnostně sociálních dovedností
- komunitní kruhy v třídních kolektivech
- startovací kurzy pro žáky 6. ročníku běžných tříd
- hipoterapie, canisterapie a léčba světlem pro žáky se zdravotním postižením, trampolining
- kroužek anglického jazyka v 1. a 2. ročníku
- příprava k přijímacím zkouškám z českého jazyka a matematiky pro žáky 9. ročníku
- výuka s využitím trampolíny pod dohledem proškolených pedagogů
- keramická dílna s vypalovací pecí
- akce Ovoce do škol pro žáky 1. stupně
- Mléčný režim

Prostory školy

Výuka žáků probíhá v kmenových učebnách a v odborných pracovnách fyziky, chemie, přírodopisu, dějepisu, zeměpisu, anglického jazyka, výtvarné a hudební výchovy. Pro výuku praktických činností slouží dílny, keramická dílna, cvičný byt a učebna v přírodě.

Výuka tělesné výchovy a další sportovní aktivity probíhají v zrekonstruované tělocvičně, škola využívá atletické hřiště sousední základní školy.

Ve škole jsou 2 počítačové pracovny, kmenové učebny 1. stupně a speciálních tříd ZŠ speciální jsou vybaveny počítači a interaktivní tabulí.

Kmenové učebny speciálních tříd, které jsou umístěny v přízemí školní budovy, jsou vybaveny kompenzačními pomůckami a přizpůsobeny speciálním vzdělávacím potřebám žáků.

Chlapci a děvčata 1. stupně mohou navštěvovat 3 oddělení školní družiny, kde je pro ně od 6 do 16 hodin nachystaný nabitý program. Výsledky své práce prezentují se svými vychovatelkami na besídkách pro rodiče, jejich výtvarné práce pravidelně zdobí interiér školy.

Z hlediska prevence rizikového chování můžeme mezi riziková prostředí v areálu školy zařadit školní třídy, WC, prostory šaten (1. stupeň, 2. stupeň skříňky + šatny TV), prostor schodiště, školní jídelnu a venkovní altán.

Legislativa

Minimální preventivní program vychází z následujících závazných dokumentů:

- Metodické doporučení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Č.j.: 21291/2010-28
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané – Č.j.: 25 884/2003-24
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních – Č.j. MSMT-21149/2016
- „Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“ Č.j.: 11 691/ 2004-24 Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví - Č.j.: 10 194/2002-14
- Vyhláška MŠMT č.72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních

Cíle programu

- vytvoření bezpečného harmonického prostředí pro všechny žáky školy
- vzájemné respektování různých osobností
- tolerance k zvláštnostem jednotlivých žáků
- sounáležitost ke škole, kde by se všichni cítili dobře a přijímání
- ovlivňování žáků směrem k nepatologickému / nekriminálnímu / chování
- snížení potencionálního šikanování
- prevence zneužívání legálních i nelegálních návykových látek

- začleňování outsiderů do třídního kolektivu
- prevence rasismu
- vytváření bezpečného prostředí pro všechny žáky ve třídě, ve škole
- osvojování způsobů zpracování emocí
- vedení dětí k toleranci, vzájemné pomoci
- nacvičování sociálních dovedností (komunikace, řešení konfliktních situací, zvládání agresivity)
- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- posilování spolupráce mezi pedagogy
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- zkvalitnění spolupráce rodiny a školy
- budování vztahu důvěry mezi rodiči a školou, rozvíjení jejich spolupráce a větší zapojení rodičů do chodu školy.

V letošním školním roce budou v rámci výuky převažovat následující témata:

- Škodlivost kouření a jiných návykových látek.
- Mezilidské vztahy, sex, antikoncepce, pohlavní nemoci.
- Poruchy příjmu potravy, špatné stravování, návyky a složení stravy.
- Experimentování a užívání drog, škodlivých a návykových látek (kouření, alkohol).
- Jak se nestát obětí sociálních sítí.
- Šikana, kyberšikana.
- Základy právního vědomí.

Personální zajištění prevence

Za realizaci preventivního programu školy zodpovídají všichni zaměstnanci školy.

Ředitel školy

Zodpovídá za realizaci preventivního programu. Sleduje účinnost prevence rizikového chování. Monitoruje problémy celé školy a na základě toho dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. V případě potřeby svolává výchovnou komisi za účasti zákonných zástupců, pedagogů a kurátorů orgánů péče o dítě apod.

Speciální pedagog

Pomáhá žákům zvládnout nároky školy. Usnadňuje domluvu mezi žákem, učiteli a rodinou. Pečuje o všechny, na nichž při procesu vzdělávání záleží.

Činnost školního speciálního pedagoga je samostatná poradenská činnost, která není přímou vzdělávací činností školy. Jedná se o komplexní službu žákům, jejich rodičům a pedagogům, která vychází ze standardních činností vymezených ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Jedná se o činnosti zaměřené na odbornou podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou

podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. Informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí apod.).

Metodik prevence

Realizuje, koordinuje činnost pedagogů, objednává a organizuje preventivní programy pro jednotlivé třídy. Komunikuje s třídními učiteli v oblasti primární prevence, mapuje výskyt rizikového chování na škole, v případě vzniklého problému dává podněty v součinnosti s vedením školy k možné nápravě.

Spolupracuje s vedením školy, výchovnými poradci, pedagogy, okresní metodičkou prevence, školním speciálním pedagogem, institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Zajišťuje informovanost žáků, pedagogů v oblasti prevence.

Výchovní poradci

Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřují se na žáky s výukovými a výchovnými problémy. Spolupracují s učiteli v oblasti sociálně patologických jevů. Spolupracují s PPP a SPC. Zajišťují speciálně-pedagogického poradenství ve škole. Třídním učitelům jsou k dopomoci při realizaci Plánů pedagogické podpory a Individuálních vzdělávacích plánů žáků (PLPP a IVP). Zabezpečují podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Zajišťují kompenzační pomůcky z podpůrných opatření. Zprostředkovávají pomoc zákonným zástupcům v pedagogicko-psychologické poradně nebo ve speciálně pedagogickém centru. Spolupracují se školním speciálním pedagogem v rámci ŠPP.

Pedagogové

V rámci výuky se věnují rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí žáky podle principů a metod koncepce školy „Tvořivá škola“. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, konzultací, elektronické komunikace Edookit.

Preventivní tým

Školní preventivní tým se skládá z ředitele, zástupce ředitele, školního speciálního pedagoga, školního metodika prevence a výchovných poradců. Jeho kompetence vychází z vyhlášky č. 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů o školních poradenských pracovištích.

Vzdělávání pedagogů v oblasti rizikového chování

- výchovný poradce - semináře v PPP
- metodik prevence - semináře s preventivní tematikou – kraj Vysočina, celorepublikové semináře v PPP s okresní metodičkou prevence
 - semináře s preventivní tematikou – kraj Vysočina, celorepublikové
- celá sborovna – semináře s preventivní tematikou

Výchovný poradce pro 1. a 2 stupeň:

Mgr. Jitka Stará

Email: jstara@3zsxdar.cz

Tel.: 566 591 435 - Kabinet 1. stupně

566 591 420 - ŠPP

Konzultační hodiny: úterý 12:45 – 14:30 hod., nebo po předchozí dohodě.

Výchovný poradce pro SPT:

Mgr. Dana Bučková

Email: dbuckova@3zsxdar.cz

Tel.: 566 591 437 – 1. E

566 591 420 – ŠPP

Konzultační hodiny: úterý 12:45 – 14:30 hod., nebo po předchozí dohodě

Školní metodik prevence, karierní poradce:

Mgr. Miloš Moučka

Email: mmoucka@3zsxdar.cz

Tel.: 566 591 430 – Kabinet dějepisu

566 591 420 – ŠPP

Konzultační hodiny: po předchozí dohodě

Speciální pedagog:

Mgr. Irena Čuhlová

Email: spp@3zsxdar.cz

Tel: 566 591 420 – ŠPP

Konzultační hodiny: pondělí až pátek 07:00- 14:30 hod., nebo po předchozí dohodě, krizová intervence je poskytována ihned.

Analýza současného stavu

V oblasti prevence rizikového chování žáků je důležitá pravidelná analýza aktuálního stavu potřeb třídy. K zjištění aktuálního stavu projevů rizikového chování žáků využíváme na naší škole nestandardizované i standardizované sociometrické metody. V případě zadání standardizovaných dotazníkových šetření vycházíme ze zpětných zpráv z realizovaných programů primární prevence (Spektra). Dále vycházíme z připomínek dětí, schránky důvěry, webu Nenech to být, třídnických hodin a dalších. Vzhledem k inkluzi a integraci dětí s PAS, lehkým, středně těžkým a těžkým mentálním postižením a tělesným postižením je třeba vést děti k sounáležitosti, pomoci potřebným a též šetrně monitorovat všechny nastalé situace.

Co nás těší, co se nám daří

Ve všech ročnících se nám daří upevňovat správné postoje žáků v oblasti zdravého životního stylu.

Primární prevence na 1. stupni (aktivity zaměřené především na stravovací návyky, pohyb, smysluplné využití volného času, prevenci kouření, virtuální prostředí atd.) realizuje především třídní učitel.

S jednotlivými tématy se žáci seznamují především v prvouce, vlastivědě a přírodovědě. Při výuce vyučující využívá různé metody, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, práci ve skupině. Při realizaci učitel navozuje příznivé psychosociální klima ve třídě, usiluje o všestranný rozvoj osobnosti žáka, spolupracuje s rodiči, upevňuje základní návyky žáků v rámci hygieny, životosprávy, sdělení základních informací z oblasti prevence. Seznamuje žáky se základy etické a právní výchovy, monitoruje u žáků specifické poruchy učení, soustředí se na včasné diagnostikování sociálně patologických jevů v třídním kolektivu. V oblasti prevence na 2. stupni se s žáky pracuje v předmětech: rodinná výchova, občanská výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. V hodinách se využívají metody: výkladu, samostatné práce, práce ve skupině, práce s médii, hraní scének, besedy a přednášky atd. Žáci jsou také vedeni v rámci jednotlivých předmětů k ekologicky uvědomělému smýšlení.

Velký důraz klademe na prevenci šikany. Jako velmi důležité se jeví včasné a opakované upozorňování na rizika spojená s kouřením a pitím alkoholu.

K navozování příznivého společenského klimatu ve třídě slouží také organizování výletů, exkurzí, lyžařského výcvikového kurzu, projektových dnů, adaptačního kurzu atd.

Žáci vědí o možnostech pomoci – kam se obrátit a jak postupovat v případě, že se právě závislost na návykových látkách stala součástí jejich života, jak se bránit různým formám násilí.

Učí se orientovat v základních právních normách, získají základní právní povědomí. Žáci 8. a 9. tříd získávají základní vědomosti o významu sexuálního života a možných rizicích.

Díky projektu Filmy, které pomáhají, Linky bezpečí máme k dispozici řadu DVD s krátkými tematicky zaměřenými dokumenty. Ty jsou natočeny velmi poutavě, žáky často zaujmou, reagují na ně pozitivně. Díky návazným aktivitám si upevňují postoje k daným tématům.

Dodržujeme tradice školy při organizování různých kulturních, sportovních či zábavních akcí, zvláště na prvním stupni často probíhají projektové dny s tematikou ekologie či zdravého životního stylu.

Co nás trápí, co se nám nedaří

Jako jeden z palčivých problémů vnímáme vysokou absenci a pozdní omlouvání některých žáků zákonnými zástupci.

Opakovaně řešíme zvyšující se agresivní chování, ubližování, nadávky, slovní výpady, sebepoškozování.

S postupující virtualizací společnosti řešíme stále více případů souvisejících se zneužitím kyberprostoru a nezákonnými nahrávkami.

V oblasti, kde máme ještě velké mezery je komunikace s rodiči a jejich aktivní zapojení při řešení projevů rizikového chování. Spolupráce a aktivita rodičů značně opadá s přechodem žáka na 2. stupeň. Mnohdy sami rodiče, si neví rady, jak pozitivně ovlivnit chování dítěte.

Z analýzy vyplývá

Vést žáky k motivaci k pozitivnímu přístupu ke zdravému životnímu stylu. Na prvním stupni klást důraz na zásady zdravého životního stylu, uvědomění si hodnoty svého zdraví i zdraví ostatních.

Na druhém stupni toto povědomí a znalosti prohlubovat. Především klást důraz na negativní vliv kouření na zdraví, vést žáky k životu bez závislostí, dostatek pozornosti věnovat též poruchám příjmu potravy a pozitivnímu vnímání vlastního těla. V neposlední řadě je nezbytné se zaměřit na kyberprostor - oblast

virtuálního světa a pohyb žáků na sociálních sítích (sdílení informací, fotografií, komunikace s neznámými lidmi, seznamování se na internetu, útoky a napadání v rámci této komunikace).

Na třídních schůzkách

- Zdůraznit potřebu spolupráce rodič – třídní učitel, a to v oblasti prevence záškoláctví.
- Zdůraznit včasné omlouvání žáků.
- Poskytnout rodičům základní informace k návykovým látkám, šikaně a kyberšikaně.
- Požádat rodiče o podporu školy.

Aktivity a formy práce k osvojení preventivních ochranných kompetencí

- Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, korespondují vždy s věkem a navazují na předešlé zkušenosti.
- Zlepšovat příznivé klima ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, projektových dnů, soutěží atd.
- Nabízet volnočasové aktivity, kroužky, sportovní aktivity, organizovat soutěže.
- Aktivity zaměřené na poskytování informací v rámci vzdělávacího procesu, témata jsou zapracována do vzdělávacích plánů jednotlivých předmětů: výchova ke zdraví, výchova k občanství, přírodopis, chemie, přírodověda a vlastivěda, český jazyk, prvouka, výtvarná výchova, tělesná výchova.
- Využití podnětů otevřené výuky, projektové výuky, integrované tematické vyučování ve smysluplných celcích, kooperativní vyučování, využití kritického myšlení, samostatné práce žáků a svobodné tvůrčí práce žáků.
- Na základě zjištěných skutečností i nadále věnovat zvýšenou pozornost problematice záškoláctví, kouření, alkoholu, návykovým látkám, kyberšikaně.
- V rámci ekologické výchovy se zapojit do projektu ekoškola – zdravé prostředí ve škole i mimo ni, exkurze - čistička odpadních vod, sběrný dvůr, projektové dny Pohybem ke zdraví, Den Země, Čistá Vysočina.
- Poskytovat poradenskou činnost přímo ve škole, schránka důvěry, web Nenech to být, spolupracovat s PPP, MP a Policií ČR, aplikace Nepanikař.
- Edookit – tzv. elektronická žákovská knížka a třídní kniha.
- Vzdělávací kurzy, semináře pro pedagogické pracovníky.

Aktivity pro žáky

Aktivity, které napomáhají žákům zaujímat žádoucí postoje k projevům rizikového chování a upevňovat je, vychází jednak z náplně vyučovací hodiny, jednak z jednorázových akcí.

Mezi jednorázové akce patří:

- Superstár.
- Recitační soutěž.
- Karneval- Masopust.
- Akce pořádané SRPŠ.
- Čarodejnice.
- Ponožkový den.
- Slavnostní zápis prvňáčků, na kterém se podílí žáci školy.
- Barevný den.

- Mikulášská besídka s nadílkou, vánoční dílny a besídky.
- Sportovní den ke Dni dětí.
- Sběr papíru, baterií a hliníku v rámci ekologické výchovy.
- Dny otevřených dveří, kdy se žáci podílí na výzdobě školy a programu pro rodiče.
- Pobytová akce pro žáky 6. tříd.
- Besedy s požárníky, policisty. Integrovaný záchranný systém, poskytování první pomoci, zásahová vozidla.
- Programy vedené neziskovými organizacemi (Centrum prevence).
- Blok primární prevence.
- Interaktivní semináře.
- Besedy.
- Komponovaný pořad (film, divadelní představení)
- Situační intervence.
- Individuální konzultace.
- Skupinové práce.
- Přednášky.

Neméně důležité je i prostředí školy, ve kterém žáci tráví značnou část dne. Aktivně se proto zapojují do výzdoby, udržování pořádku a čistoty nejen ve škole ale i v okolí školy.

Témata zařazovaná do vyučovacích hodin

Vzdělávací oblasti:

Jazyk a jazyková komunikace

Žák se učí rozlišovat subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru, rozpoznávat manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímat k ní kritický postoj, odlišovat spisovný a nespisovný projev a vhodně užívat spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru, zapojovat se do diskuse, využívat zásady komunikace a pravidel dialogu.

Člověk a jeho svět – lidé kolem nás

Žák se učí základům společenského chování, projevoval toleranci k odlišnostem spolužáků, vědět, jak se zachovat při setkání s neznámými lidmi, dodržovat pravidla pro soužití ve škole, v rodině a v obci. Základní práva dítěte, práva a povinnosti žáků, protiprávní jednání (krádež, šikanování, zneužívání, týrání atd.), jeho postih.

Osobní bezpečí – chování v rizikovém prostředí a v krizových situacích, služby odborné pomoci.

Člověk a společnost – Výchova k občanství

Žák se učí základní informace o rodině, respektovat mravní principy a pravidla společného soužití, rozpoznat hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi, být ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým občanům, kriticky přistupovat k projevům vandalismu, být seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie.

Člověk a příroda

Prevence sociálně patologických jevů - závislostí.

Žák se učí rozlišovat příčiny běžných nemocí a uplatňovat zásady jejich prevence a léčby.

Zásady poskytování před lékařské první pomoci při poranění.

Člověk a zdraví

Využití všech možností k aktivnímu využití v hodinách Tv, míčové hry – osvojování principů tolerance, spolupráce a fair play.

- zajištění sportovních akcí – lyžařské závody, lyžařské kurzy
- projektový den - Sport pro každého, Olympiáda
- aktivní účast žáků na sportovních akcích

Umění a kultura

Žák se učí uplatňovat základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizovat svůj tvůrčí záměr.

Stanovení cílů MPP

Podle modelu SMART mají být cíle preventivního programu:

S – specifické,

M – měřitelné,

A – akceptovatelné,

R – realistické,

T – termínované (časově ohraničené)

Jednorázové programy

Startovací kurz – rekreační středisko Sklené u Fryšavy.

Startovací kurz je již tradiční součástí vstupu dětí z pátého ročníku do ročníku šestého.

Žáci se netradičně seznámí se svými třídními učiteli, školní speciální pedagožkou, asistentem pedagoga.

Na základě společných aktivit a zážitků posilují sebedůvěru, sebevědomí, vzájemnou komunikaci, spolupráci ve skupině. Budováním pozitivních vztahů se zároveň realizuje prevence dalších sociálně patologických jevů. Realizace kurzu je zajišťována pracovníky školy – třídní učitel, školní speciální pedagog, asistent pedagoga.

Dlouhodobé programy

Jsou realizovány v 6. – 9. ročníku

Programy se setkávají s kladným hodnocením ze strany žáků i učitelů. Aktivity jsou směřovány k prevenci sociálně patologických jevů, k formování postojů žáků k šikaně, k drogám přes osobní prožitek, který může zanechat v dětech dlouhodobý pozitivní efekt. Osvětu zajišťuje Centrum primární prevence Spektrum:

- prevence užívání návykových látek
- kouření, zneužívání alkoholu

- vztahy v kolektivu a šikana
- sexuální výchova
- trestní odpovědnost
- bezpečné užívání internetu (kyberšikana)

Jsou realizovány v 1. až 9. ročníku a třídách D

Aktivita jsou směřovány k prevenci sociálně patologických jevů, výběr téma vychází z aktuální potřeby zakázky třídního učitele a zohledňuje věk cílové skupiny. Programy probíhají vždy ve dvou blocích.

Témata realizovaných programů:

Láska (ne)bezpečně
 Kdo jsem a co smím
 Umím se rozhodnout
 Jak (si) neublížit
 Rozhodni se sám
 Moje bezpečí
 Co mi (ne) prospívá

Ostatní aktivity pro žáky v rámci MPP

1. Zajištění literatury, DVD, Filmy které pomáhají“, výukové materiály. Pro kvalitnější informovanost žáků, pedagogů a finančních možností školy je postupně rozšiřována knihovna. Tituly se tematicky vztahují k sociálně nežádoucím jevům.
2. Výtvarná výchova – estetická výzdoba školy, informační nástěnky.
3. Projektové dny

Průřezová témata ŠVP:

- osobnostně sociální výchova
- multikulturní výchova
- mediální výchova
- výchova ke zdraví

Projekt Advent

Člověk za mimořádných událostí

Dopravní výchova

Den Země

Environmentální programy (celá škola)

Znalostní kompetence žáků

1. až 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, alkoholem a užíváním léků
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu

- mají vědomosti o zdravém životním stylu, ví, jak pečovat o zdraví,
- odmítají všechny formy násilí,
- ví, kde hledat pomoc
- ví, jak odmítnout návykovou látku
- znají školní řád a pravidla
- rozumí systému omlouvání školní absence

4. až 5. ročník

- žáci dokáží argumentovat, proč je zdraví základní životní hodnota
- osvojují si zdravý životní styl
- mají povědomí o denním režimu
- znají sociální a zdravotní rizika užívání návykových látek
- znají zákony omezující kouření, konzumaci alkoholu, užívání a šíření drog umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou činnost
- umí pojmenovat mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy rasismu, xenofobie
- ví, kam se obrátit v případě, že jsou porušována jeho práva
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve skupině vrstevníků
- jsou si vědomi, že jednání ohrožující druhé je protiprávní
- znají školní řád a pravidla
- rozumí systému omlouvání školní absence

6. až 9. ročník

- žáci si uvědomují význam mezilidských vztahů pro zdraví
- respektují odlišné chování, názory, myšlení, zájmy, jsou tolerantní k menšinám, dovedou najít a uplatnit vhodné řešení konfliktu se spolužáky
- znají a dovedou uplatnit vhodný typ komunikace v různé situaci, přijímají zodpovědnost za společné úkoly, spolupracují ve skupině
- přijímají pravidla pro práci, chování a respektují je
- znají významné dokumenty týkající se lidských práv a práv a ochrany dětí
- znají činnost důležitých orgánů hájících práva i povinnosti občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnosti
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu, uvědomují si pozitivní vliv pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že týrání a zneužívání dítěte je trestné
- znají rizika zneužívání drog, umí o nich diskutovat
- orientují se v právní problematice týkající se oblasti návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, kam se obrátit v případě osobní krize
- dokáží komunikovat se specializovanou službou (krizové centrum, linka důvěry)
- odmítají projevy brutality a násilí, umí o nich diskutovat
- přistupují kriticky k mediálnímu sdělení, utváří a obhajují svůj názor
- uvědomují si plnou zodpovědnost za svůj sexuální život, a to z hlediska zdraví i etiky uvědomují si principy fungování náboženských skupin, diskutují o nich

- uvědomují si důležitost smysluplného využívání volného času (trávení času na PC, u hraní her, na sociálních sítích)
- znají školní řád a pravidla
- rozumí systému omlouvání školní absence

Záškoláctví

1. – 5. ročník

Znalosti: Zná školní řád a pravidla absence ve škole.

Dovednosti: Umí chodit pravidelně do školy a dodržovat školní řád.

Způsobilosti: Má jasně profilované postoje ke školnímu řádu a dodržuje školní docházku.

6. – 9. ročník

Znalosti: Chápe systém omlouvání školní absence.

Dovednosti: Umí dodržovat stanovená pravidla chování ve vztahu ke škole.

Způsobilosti: Aplikuje osvojené znalosti a dovednosti ve vztahu k omlouvání absence a dodržování školní docházky.

Dovednosti potřebné pro život

A. dovednosti sbeovlivnění	B. sociální dovednosti
Schopnost se motivovat ke zdravému způsobu života a vhodně se motivovat i v jiných oblastech.	Schopnost čelit sociálnímu tlaku.
Schopnost oddálit uspokojení nebo potěšení.	Asertivní dovednosti – zdravé sebeprosazení.
Schopnost chránit a posilovat zdravé sebevědomí.	Schopnost empatie a porozumění životním situacím.
Schopnost plánovat čas, vést přiměřený a vyvážený životní styl.	Schopnost komunikace, vyjednávání, nacházení kompromisu apod.
Dovednosti při zvládání rizikových duševních stavů (úzkost, hněv, deprese, radost nebo nuda).	Dovednosti rozhodování se a schopnost předvídat následky určitého jednání.
Schopnost se uvolnit, používat vhodnou relaxační techniku, odpočívat.	Schopnost vytvářet vztahy a budovat si přiměřenou síť sociálních vztahů.
Další schopnosti pečovat o vlastní zdraví (výživa, cvičení, využívání zdravotní péče, hygiena atd.).	Mediální gramotnost – schopnost čelit reklamě a dalším negativním vlivům okolí.
Schopnost racionálně hospodařit s penězi.	Dovednosti týkající se volby a hledání vhodného zaměstnání a dobrého fungování v něm.
Zvládnutí přechodu do nového prostředí nebo nové situace.	V pozdějších letech i rodičovské dovednosti.

Projektové dny

Advent – etická a estetická výchova.

Člověka za mimořádných událostí – ochrana života a zdraví, postupy při ohrožení člověka za mimořádných událostí.

Ekologická výchova – ekosystémy, odpadové hospodářství, životní prostředí.

Dopravní výchova – bezpečnost na silnici, pravidla silničního provozu - 1. stupeň.

Sport pro každého – osobnostní a sociální výchova.

Metody práce

Při realizaci prevence rizikového chování do vyučování se příliš neosvědčily klasické metody výuky, jako je samotný výklad. Nejvíce se osvědčily komplexní metody - mezi ně patří frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, partnerská výuka, individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků (literární, výtvarné, referáty, prezentace), kritické myšlení, brainstorming, projektová výuka, výuka dramatem, otevřené vyučování, učení v životních situacích, práce v komunitním kruhu, nácvik verbální a neverbální komunikace, televizní výuka, výuka podporovaná počítačem atd.

Další aktivity školy

Vybrané aktivity týkající se primární prevence jsou realizované i se zaměřením na rodiče a širší veřejnost. Mají za cíl podporovat otevřenou komunikaci mezi rodiči-žáky-školou, definovat a nabídnout konkrétní podpůrné služby a opatření pro rodiče, kteří potřebují odbornou pomoc týkající se dítěte:

- nabídka konzultačních hodin
- pořádání tripartit
- seznámení rodičů s postupem školy v případě výskytu rizikového chování
- články na webu školy, Facebooku, Instagramu, tisku, v médiích za cílem informovanosti o aktivitách školy a podpory pozitivního jména školy

Program proti šikanování a krizový plán školy se Strategií předcházení a řešení školní neúspěšnosti je k dispozici ve sborovně. Minimální preventivní program je k nahlédnutí na školním poradenském pracovišti.

Na škole trvale funguje schránka důvěry, do níž mohou žáci vhazovat svá oznámení, dotazy, upozornění. Do schránky má přístup speciální pedagog. Žáci i rodiče tuto skutečnost ví. Schránka je pravidelně vybírána, oznámení vyhodnocována na týmu prevence. Na webových stránkách školy je odkaz na web Nenech to být, Aplikace Nepanikař (první pomoc při psychických potížích).

Speciální pedagog je k dispozici rodičům, žákům a pracovníkům školy v týdnu v čase od 7:00 – 14:30 hodin. Výchovní poradci jsou k dispozici žákům i rodičům každé úterý od 12:45 – 14:30 hod po předchozí domluvě. Metodik prevence je k dispozici žákům i rodičům po telefonické dohodě.

Spolupráce s rodiči

- Informace o MPP na třídních schůzkách.
- Možnost konzultace na ŠPP.

- Spolupráce při realizaci podpůrných programů.
- Předávání informací v podobě elektronické žákovské knížky – Edookit.
- Konzultace o prospěchu a chování žáků – 4 x ročně.
- Schůzka rodičů individuálně integrovaných žáků – seznámení s individuálním vzdělávacím plánem jejich dítěte.
- Schůzka rodičů dětí přípravného ročníku – informace o zřízení přípravné třídy.
- Schůzka rodičů budoucích prvňáčků – seznámení rodičů s organizací školy.
- Schůzka rodičů žáků budoucí 6. tříd – seznámení rodičů organizací výuky na 2. stupni, informace o organizaci adaptačního zážitkového kurzu.

Akce s rodiči

Učitelé a pracovníci školy se snaží oslovit rodiče nabídkou různých akcí, při kterých se obnovují či znovu navazují zpretrhané vazby. Mezi takové akce na naší škole patří:

- Dny otevřených dveří na naší škole.
- Účast rodičů na akcích pořádaných školou.
- Přípravná třída – rodiče se mohou zúčastnit výuky podle dohody s vyučujícími.
- Ukázkové hodiny – den otevřených dveří.
- Schůzky rodičů budoucích žáků 6. ročníku ke Startovacímu kurzu.
- Schůzka s rodiči dětí před vstupem do přípravné třídy.
- 4x ročně pořádání akcí SRPŠ pro rodiče a děti.
- Besídky k Vánocům, ke Dni matek.
- Zapojování do projektových dnů.

Na začátku školního roku jsou rodiče třídními učiteli seznámeni s řády školy, kontakty na vedení školy, školního speciálního pedagoga, výchovné poradce a školního metodika prevence. V průběhu školního roku pak učitelé informují rodiče o akcích a provozních záležitostech i prostřednictvím elektronické ŽK (Edookit) či webových stránek.

Spolupráce s dalšími organizacemi

- PPP a SPC Žďár nad Sázavou, PPP a SPC Jihlava, PPP a SPC Havlíčkův Brod – dlouhodobá a kvalitní spolupráce.
- Kontaktní centrum Spektrum – realizace programů primární prevence.
- Sociální odbor Městského úřadu ve Žďáře nad Sázavou, Nového Města na Moravě, Bystřice nad Perštejnem, Havlíčkův Brod.
- Spolupracuje s knihovnou Matěje Josefa Sychry.
- Denní centrum pro děti a mládež ESKO
- Policie ČR.
- MP –Tým prevence.
- Hasiči, záchranáři.

Škola příležitostně spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, především s okresní metodickou prevence. Odbornou práci s dětmi ohroženými rizikovým chováním zajišťuje ambulantní SVP Žďár nad Sázavou.

Při vysoké absenci žáků se osvědčila spolupráce s příslušným pediatrem, dále pak s pracovníky sociálního odboru, oddělení péče o dítě. Mezi další organizace, se kterými škola spolupracuje, patří Policie ČR, Městská policie, hasiči a záchranáři.

KPŠ a zřizovatel v letošním školním roce vyčlenili finanční prostředky na úhradu preventivních programů neziskových organizací. Na obou stupních je realizuje Centrum prevence / Spektrum/.

Volnočasové aktivity nabízené školou

Škola nabízí jednorázové či pravidelné aktivity směřující ke smysluplnému využití volného času:

- Sportovní kroužek
- Umělecké kroužky
- Besídky pro rodiče
- Akce konané v rámci školní družiny
- Kulíšek – aktivita pro předškoláky

Řešení přestupků

Školní řád vymezuje pravidla chování ve škole i zacházení se školním vybavením. Ve školním řádu je stanoven zákaz užívání návykových látek a používání mobilních telefonů v hodině. Obsahuje též sankce za jeho porušení.

Žáci jsou se školním řádem seznámeni vždy v první školní den a dále pak opětovně v průběhu školního roku. Zákonní zástupci žáků jsou se školním řádem a ostatními dokumenty seznámeni na první rodičovské schůzce třídním učitelem. Kdykoli je mají k nahlédnutí společně s ostatními dokumenty na webových stránkách školy.

Škola má vypracovaný postup při řešení šikany, nálezů nebo zjištění konzumace tabákových, nebo alkoholických výrobků, při nálezů nebo zjištění konzumace omamných a psychotropních látek (OPL), záškoláctví, krádeží, vandalství, podvodu, rasismu, kyberšikaně, šikaně, syndromu CAN, sexuálnímu zneužívání, domácímu násilí, poruchou příjmu potravy a školní neúspěšnosti.

Postup pro případ, že se ve škole objeví podezření na zneužití návykových látek, nebo dojde k projevu jiného nežádoucího chování, je následující:

- individuální pohovor se žákem
- šetření
- podle zjištěných informací následuje spolupráce s rodinou či doporučení odborného pracoviště v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství či jiné závažné skutečnosti oznámení věci Policii ČR a sociálnímu odboru
- následná péče o provinilé žáky nebo jejich oběti

Hodnocení aktivit

Jednotlivé části programu kontroluje Tým prevence, který je též vyhodnocuje.

Ze školních akcí jsou pořizovány videozáznamy, fotografie, které jsou posléze umístěny na webové stránky a facebookový profil školy.

Školní speciální pedagog ve spolupráci s Týmem prevence každý rok na konci zpracovává zprávu, jejímž obsahem je vyhodnocení realizace Minimálního preventivního programu na daný školní rok. Závěrečnou zprávu předkládá vedení školy a je součástí výroční zprávy školy. Také tvoří, společně s přáními a připomínkami vyučujících a třídních učitelů, podklad pro Minimální preventivní program pro následující školní rok.

Závěr

V současnosti se dostává do popředí na každé škole problematika rizikového chování žáků. Setkáváme se zejména s agresivitou a projevy šikany či kyberšikany, záškoláctvím, návykovými látkami, kouřením a alkoholem. V rámci inkluze je třeba zvýšené opatrnosti při práci ve třídách s integrovanými dětmi, ať už jsou to děti s lehkým mentálním postižením, děti s PAS, tělesným, či smyslovým postižením. Je žádoucí vést žáky ke spolupráci a pomoci těmto dětem.

Každá škola má povinnost vytvářet Minimální preventivní program, který by měl, pokud možno, pokrýt všechny oblasti rizikového chování. Tvorba Minimálního preventivního programu vychází z potřeb školy. Obsah Minimálního preventivního programu školy je součástí výchovy a vzdělávání ve všech ročnících základní školy, tedy po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogičtí pracovníci, žáci, rodiče a odborníci. Zjistit jeho efektivitu je věc značně nesnadná, protože jeho účinnost se prokáže v praktickém životě žáků mnohdy až po opuštění základní školy.

Samotná dokumentace MPP by měla obsahovat několik příloh, které specifikují povinné oblasti vyžadující samostatné zpracování a písemné podklady, jež by měly být k dispozici kterémukoli pracovníkovi školy, některé z nich pak také dětem a jejich zákonným zástupcům.

KYBERŠIKANA

Kyberšikana zahrnuje zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit a ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Postup při řešení kyberšikany ve škole

1. Pokud je žák vystaven některé z forem soustavného obtěžování nebo napadání přes internet, mobilní telefon nebo přes sociální sítě, sepíše ten, kdo informaci převzal okamžitě zápis prvotního kontaktu a informuje vedení školy a školního speciálního pedagoga, výchovného poradce nebo školního metodika prevence. Podle vyjádření MŠMT z roku 2009 by se škola měla zabývat kyberšikanou vždy, když se o ní dozví.

2. TU pozve rodiče nebo zákonné zástupce žáka - oběti do školy a s jejich pomocí se snaží eliminovat možnost přístupu agresora k žákovi (oběti).

3. Pokud je agresor neznámý, je v této situaci doporučeno řídit se pravidly pro bezpečný pohyb na internetu (také je lepší změnit telefonní číslo, účet na Facebooku, internetu, mailu či zvolit jinou sociální síť). Po určitou dobu se snažit vyhýbat těmto médiím.

4. Pokud je agresor známý, je třeba informovat zákonné zástupce agresora a vysvětlit jim, že jde v podstatě o trestný čin, který by měl být takto posuzován, pokud nebude s okamžitou platností ukončen.

Škola musí podpořit oběť a zajistit její bezpečí, zajistit co nejvíce důkazních materiálů, incident vždy vyšetřit, informovat rodiče, konzultovat řešení s dalšími institucemi, žádat konečný verdikt a informace, zvolit odpovídající opatření a realizovat preventivní opatření.

Pokud došlo k tomuto činu v prostorách školy, bude přestupek hodnocen různými stupni výchovných opatření.

Pokud došlo k takovému jednání mimo prostory školy je na zákonných zástupcích, zda případ nahlásí příslušným orgánům (Policii ČR).

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Program a jeho cíl

Tento program je určen všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, žákům a jejich rodičům nebo zákonným zástupcům. Zaměřuje se na prevenci šikany a dále nabízí postupy, jak šikanování řešit.

Cílem tohoto programu je vytvořit bezpečné, spolupracující a respektující prostředí zaměřené na oblast komunikace a vztahů mezi žáky na naší škole.

Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování násilí ve škole je ŠVP (Školní vzdělávací program) a PPŠ (Preventivní program školy), který vychází z Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 21149/2016 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28.

K dalším preventivním opatřením patří následující skutečnosti:

- Zapracování prevence proti šikaně do školního řádu a s tím související dodržování školního řádu.
- Pravidelná školení a vzdělávání členů školního poradenského pracoviště, především školního speciálního pedagoga a školního metodika prevence.
- Pravidelná setkání – např. třídnické hodiny, třídní schůzky, konzultační schůzky s rodiči.
- Důvěra žáků k pedagogickým pracovníkům, školnímu speciálnímu pedagogovi.
- Informovanost (zpracováno podle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky, č. j. 21149/2016) pro žáky, učitele, rodiče na nástěnce ŠVP u kabinetu č. 9), školní řád a PPŠ (webové stránky školy).
- Seznam zařízení zabývajících se primární prevencí v oblasti rizikového chování (nástěnka ŠMP, PPŠ, Program proti šikanování).
- Elektronická schránka důvěry – projekt Nenech to být.

Vymezení základních pojmů

Škádlení

vzájemné přátelské chování žáků, které je charakterizované respektem a možností opětování a ukončení v jakémkoli okamžiku.

Šikanování

jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, popřípadě skupinu žáků. spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem či skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Projevy šikany

Přímá podoba:

zahrnuje fyzické útoky, vydírání, poškozování věcí, krádeže jiné osobě, útoky verbální (slovní), nadávky, vyhrožování, ponižování a neverbální nátlak, jako urážlivá gesta a zvuky, zírání, zastrašující nebo výhružné výrazy ve tváři, ničení, schovávání, nebo kradení věcí či učebních pomůcek. (Může mít formu sexuálního obtěžování až zneužívání.)

Nepřímá podoba:

projevuje se nápadným přehlížením a ignorováním žáka skupinou třídní nebo jinou. Útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Většinou je nefyzická, ale třetí strana může být i zmanipulována do fyzického útoku. Nebezpečnost působení spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Pokud je zaměřena proti učiteli, mívá formu rozšiřování lží a pomluv, neoprávněných nařčení, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky.

Varovné signály šikanování

Příklady nepřímých znaků šikanování u žáka:

- působí smutně, nešťastně, stísněně, stává se uzavřeným, mívá blízko k pláči,
- přestávkách je často osamocený, nemá kamarády, vyhledává blízkost učitelů,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- jeho prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- má na těle modřiny, odřeniny, škrábance (nedovede je uspokojivě vysvětlit),
- odmítá vysvětlit poškození a případné ztráty věcí (používá nepravděpodobné výmluvy),
- mívá zašpiněný nebo poškozený oděv,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Příklady přímých znaků šikanování

Verbální znaky

- posměšné poznámky na adresu žáka, urážení jeho rodičů, nadávky, hrubé žerty, pohoršující přezdívká, vysmívání se slabostem (handicapům) žáka, násilné a manipulativní příkazy, zákazy mluvení s kamarády

Neverbální znaky

- strkání, honění, kopání, údery-rány (nápadné silné, oběť neoplácí), rvačky, kdy jeden z účastníků je nápadně slabší a snaží se uniknout,
- nátlak – dávání peněžitých a jiných darů šikanujícímu (agresoři berou peníze, zabavují nebo ničí věci, přivlastňují si věci oběti, ničí nebo ukradnou učebnice a další školní pomůcky).

Motivy šikany

Kdo a proč začíná šikanovat?

- Ten, kdo chce být středem pozornosti, upoutat pozornost.
- Ten, kdo zabíjí nudu, zkouší, co druhý vydrží.
- Ten, kdo chce vykonat „něco velkého.“
- Ten, kdo chce předejít svému týrání.

Zakrývání šikany

Kdo a proč zakrývá šikanování?

Oběť: Od oběti lze těžko získat podrobnější a často objektivní informace. (pocit viny, úzkosti, strach).

Svědci: Svědci i oběť mohou vypovídání považovat za žalování.

Agresori: Agresori často vynalézavě lžou, používají falešné svědky, nutí oběti ke lhaní nebo odvolání výpovědí.

Rodiče: Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu. Někteří rodiče se obávají spolupracovat při vyšetřování.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi. Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma, více než mělo ve zvyku.

Odpovědnost, trestní postih - šikana z pohledu paragrafů

Škola

Dle Školského zákona č. 561/2004 v souladu ustanovením § 29 Sb. je škola povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Každý pracovník školy je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení případně nepřekažení trestního činu dle § 167, 168 trestního zákona, nadřování dle § 166, schvalování trestního činu dle § 165. Skutkovou podstatou účasti na trestném činu dle § 10 může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu (nechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.).

Žák-agresor, pachatel

K trestní odpovědnosti mladších patnácti let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může být nad ním stanoven dohled. (JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, převzato z Kolář Michal, Bolest šikanování, Praha, Portál, 2001 s. 213-218. Upraveno podle www.poradenscentrum.cz).

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestních činů či provinění podle:

- § 137 – útisku,
- § 157 – poškození cizí věci,
- § 197 – násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,
- § 213 - omezování osobní svobody,
- § 221-224 – ublížení na zdraví,
- § 234 – loupeže,
- § 235 – vydírání.

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství).

K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled.

Výchovná opatření při šikaně zjištěné v prostorách areálu školy, při akcích školy - prokázaná šikana (dle závažnosti situace).

Krizový plán při podezření/odhalení šikany

1. Pracovník školy, který se o situaci dozví, sepíše záznam prvotní informace. Ze záznamu musí být jasné, **KDO** se na pracovníka obrátil, **KDY** (datum a čas), **CO** bylo sděleno (zapsat pouze a přesně to, co bylo řečeno, neměnit slova, nic nepřidávat) a **JAK SE BUDE POKRAČOVAT** (na čem se s oznamovatelem domluvili). Záznam má být podepsán oběma stranami, pokud se však oznamovatel nebude chtít podepsat, skutečnost se pouze poznačí. **Zápis pak pracovník školy předá školnímu metodikovi prevence, který celou situaci dále řeší ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.** Stejně bude postupováno i v případě písemného oznámení – upozornění (i anonymního) ze schránky důvěry.

Po celou dobu vyšetřování platí přísný zákaz podávání jakýchkoliv informací o případu pro všechny kromě členů školního poradenského pracoviště.

2. Případ bude oznámen vedení školy.

3. Na základě prvotní informace bude proveden diskrétní rozhovor s oznamovatelem a s obětí či oběťmi.

4. Budou vedeny a písemně zaznamenány rozhovory se svědky.

5. Bude vyšetřena situace ve třídním kolektivu.

6. Bude zajištěna ochrana oběti (obětem).

7. Bude veden a písemně zaznamenán rozhovor s agresorem (agresory).

8. Budou informováni rodiče nebo zákonní zástupci oběti, agresorů. Na jednání s vedením školy budou rodiče agresora informováni o vzniklé situaci a možnostech ohledně potrestání žáka jako jsou: **běžná výchovná opatření – napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování.**

9. Bude zorganizována třídnická hodina, kde se celá situace pojmenuje a sdělí se žákům výsledek vyšetřování, případně způsob potrestání agresorů.

10. Proběhne rozhovor s rodiči oběti.

11. Bude se pracovat s agresorem (uvědomování si svého chování a z toho vyplývajících důsledků).

12. V případě potřeby bude zabezpečena zjištěné oběti, ale i agresorovi odborná pomoc (PPP, psychoterapeut, psycholog, psychiatr, středisko výchovné péče ...).

13. Bude svolána mimořádná třídní schůzka, kde budou rodiče o celé situaci informováni.

14. Z důvodu nápravy situace bude potřeba následně pracovat s celým třídním kolektivem.

Krizový plán v případě pokročilé šikany

Při náhlém projevu („výbuchu“) brutálního skupinového násilí bude postupováno následovně:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. Zvládnutí vlastního šoku - bleskový odhad závažnosti a formy šikany.
2. Musí být zajištěna bezprostřední ochrana oběti (obětí).

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. Bude na pomoc přivolán další pracovník (pracovníci) školy.
4. Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi.
5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře).
6. Oznámení na Policii ČR, OSPOD, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.

C. Vyšetřování

7. Rozhovor s obětí a informátory.
8. Nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků.
9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
10. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).
11. Vyšetřování protiprávní stránky povede Policie ČR. Vyšetřování vztahů a onemocnění skupiny povede specialista. Škola bude postupovat podle jejich pokynů závěrů.

D. Náprava

12. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele
- Důtka ředitele
- Snížení známky z chování
- Převedení do jiné třídy

V mimořádných případech se užijí další opatření

Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka.

Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Stádia šikanování (Kolář 2011)

1. stádium: zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity - například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

3. stádium (klíčový moment): vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

4. stádium: většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. stádium: totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

KLÍČ PRO KOMUNIKACI S OSOBOU S AUTISMEM

Bez ohledu na to, že se vyplatí dodržovat určitá obecná pravidla, jsou lidé s autismem charakterově stejně pestří jako kdokoli jiný a nikdy nebude existovat žádný soubor pravidel, uplatnitelný na všechny bez rozdílu.

Osoby s autismem a především s Aspergerovým syndromem lze do jisté míry rozlišovat podle toho, jak reagují na situaci, kdy se stanou neobratní v pro ně nesrozumitelných společenských situacích:

- * aktivní subtyp se spíše začne projevovat a vyjadřovat emotivně a někdy až provokativně, aby svou neobratnost skryl za toto jednání,
- * pasivní subtyp spíše přeruší jakoukoli komunikaci a projevy omezí spíše na pláč nebo odmítání dalšího kontaktu.

Oba subtypy mají tendenci se v takové situaci uchýlovat ke stimulacím (kývání, hraní si s prsty, stereotypní pohyby); tyto stimulace doporučujeme ignorovat - člověku s autismem pomáhají udržet si psychickou rovnováhu.

Následující body se týkají situací, kdy se lidé s autismem ocitnou v potížích a podlehnou panice - potom je obzvláště důležité pamatovat na zdánlivé drobnosti, které mohou rozhodnout mezi úspěšným zvládnutím či totálním selháním. Tato pravidla nejsou univerzální klíč pro osoby s autizmem, vězte však, že osvojíte-li si tato pravidla pro chvíli nouze, velmi vám pomohou i v běžných životních situacích.

1) JEDNEJ PŘEDVÍDATELNĚ. Vyvarujte se situací, kdy se například – být s těmi nejlepšími úmysly - dotknete ramene člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit. Řada z nich jsou velmi citliví na hmatové podněty, a když je takový člověk v úzkých, velmi ho to vyleká.

2) PLÁNUJ. Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít (například „Teď si promluvíme o tom, co se vám přihodilo a potom si půjdete odpočinout.“). Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepříjemný rozhovor.

3) NEKŘIČ. Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, to bude mít za následek jen to, že se tím zablokuje další komunikace a dokonce ho to může uvrhnout do autistické krize (dekompenzace a ztráta orientace) – během ní komunikace nemůže pokračovat. Může vadit i silnější hlas, protože mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit; někdy proto také pomůže, když mluvíte úmyslně potichu.

4) PTEJ SE JASNĚ. Snažte se formulovat otázky tak, aby byly jednoznačné a spíše uzavřeného typu (umožňující jen jednu ze dvou odpovědí, například ANO / NE). Otázka „Jak jste na tom?“ je nesrozumitelná, protože se může teoreticky týkat mnoha různých témat, zatímco otázka „Máte nějaký problém?“ nebo „Bolí vás něco?“ je jasná a srozumitelná otázka uzavřeného typu. Nečekejte ale jako odpověď vyprávění životního příběhu – čekejte jen „Ano“ nebo „Ne“. Pečlivě se vyvarujte kladení několika otázek najednou, protože zatímco vy budete registrovat většinou jen svou poslední otázku, člověk s autismem vám – byť jednoslovně - zodpoví všechny v pořadí, v jakém jste je položili, vy však budete obtížně odpovědi k otázkám přiřazovat.

5) MLUV JEDNODUŠE. Nepokoušejte se oslnit člověka s autismem svou slovní zásobou a znalostí cizích slov; jednak je možné, že jich bude znát podstatně více než vy a jednak ve chvíli, kdy se ocitl v tísní, může být pro něj velmi náročné se soustředit na to, co někdo jiný říká. Proto je lepší mluvit spíše v kratších větách, než v květnatých souvětích a předat sdělení srozumitelně a bez odbíhání od tématu. Vyvarujte se řečnických otázek („Co si myslíš, že děláš?“ a nedivte se, pokud na ně bude odpovídat – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný), příměrů („Koukáš jako sůva z nudlí“ a nedivte se, pokud začne popisovat odlišnosti – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný) a nadsázky, ironie či sarkazmu („„To se ti tedy povedlo“ a nedivte se, pokud reaguje vlastním prohlášením – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný).

6) BUĎ TRPĚLIVÝ. Pokud člověk s autismem neodpovídá na otázku nebo nereaguje na vyřčené, nemusí to znamenat, že odpovědět nechce. Pokud se dlouze rozmýšlí, pak uvažujte o pravidlech 2) a 3). Pokud nerozumí, nemusí být v tu chvíli schopen to sdělit, ale na uzavřenou otázku „Rozuměl/a jste mi?“ odpoví. Jestliže člověku s autismem odpověď chvíli trvá (viz pravidlo 5), rozhodně nepomůže ho pobízet a upomínat – to je naopak jeden z nejjistějších způsobů, jak komunikaci zpomalit.

7) ROZUMĚT A VĚDĚT. Pokud rozumí a přesto se nevyjadřuje, pak je velmi pravděpodobné, že si prostě v panice nedokáže rozmyslet odpověď. Zvenčí to není vidět, ale v panice či v autistické krizi často na jeho mysl útočí stovky obrazů, myšlenek, slov a vjemů každou vteřinu a v tu chvíli je velmi obtížné poslouchat druhé a soustředit se na vlastní myšlení. Nebojte se například zopakovat otázku, přestože byla srozumitelná – člověku s autismem to pomůže se soustředit na její smysl i na vlastní následné myšlenky. Určitě neuškodí pokusit se změnit formulaci – možná reakci zbrzdila jen nějaká asociace pro tazatele nečekaná, ale pro člověka s autismem logická.

8) JAKÝ JE DEN? Člověk s autismem, procházející autistickou krizí, může přechodně ztratit přístup ke krátkodobé a střednědobé paměti. Tento stav trvá nejvýše desítky minut a velmi pomáhá popsat, co se vše stalo například za poslední hodiny nebo dny. Zároveň může mít tento člověk s autismem výrazně zhoršenou orientaci v prostoru - pokud s ním potřebujete někam dojít a vidíte, že váhá a tápe, tak ho buď vedte, nebo mu popište cestu, přestože jí jinak dobře zná.

9) OMEZUJ POHLED DO OČÍ. Toto pravidlo sice radí přesný opak toho, co doporučují mnohé knihy, ale pokud se chcete s lidmi s autismem domluvit, dodržujte ho. Každý pohled do očí a zejména navázání očního kontaktu může vyvolat v člověku s autismem nejistotu nebo i paniku, což může komunikaci na nějakou dobu zcela přerušit nebo zbrzdit.

10) DEJ NAJEVO POCHOPENÍ. Dokonce i tehdy, kdy vám nejsou motivy člověka s autismem jasné, rozhodně neproděláte, když vyjádříte alespoň účast. Vyvarujte se však frází, protože když řeknete „Já vám rozumím“ a onen člověk je si vědom toho, že tomu tak není, klidně to i popře, protože obecné vyjádření účasti je sociální funkce a té nemusí rozumět. Ale když řeknete například „Chci vám pomoci“, je to pravda a je to jasné. Pro vás to bude téměř totožné, pro onoho člověka nikoli.

Lidé s autismem jsou často citliví a osamělí, přes svá omezení dovedou některé věci lépe než ostatní, proto vás vyzýváme: neberte jim důstojnost a věnujte jim pozornost, už tím pro ně vykonáte mnoho.

Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS

Jméno a příjmení žáka:

Datum narození:

Místo trvalého pobytu:

(Kontaktní údaje na zákonného zástupce/telefon)

Název a adresa školy/školského zařízení, ročník:

Ošetřující lékař/odborný lékař:

(na základě souhlasu zákonného zástupce uváděno pro případ konzultace při vzniku problémové situace např. psychiatr, neurolog, atp.)

Pedagogický pracovník školského poradenského zařízení spolupracující na vytváření „Krizového plánu“:

Třídní učitel:

Druhý pedagog ve třídě:

Asistent pedagoga:

Ostatní vyučující žáka:

Vychovatel/vychovatelka:

Osoby zajišťující specializované činnosti ve škole/školském zařízení:

(např. fyzioterapeut, speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce, atd.):

Aktuální zdravotní stav žáka:

Aktuální stav žáka:

(obsahuje popis speciálních vzdělávacích potřeb dle doporučení školského poradenského zařízení):

Popis obtíží žáka:

(spouštěcí mechanismy vzniku problémových situací u konkrétního žáka v konkrétních situacích, na konkrétních místech, v přítomnosti konkrétních osob, v jejich přístupu apod., např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin, únava a „přetažení“, přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky, nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění):

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací:

(postup zpracován na základě osobnostní charakteristiky žáka viz „Popis obtíží žáka“ a dle doporučení školského poradenského zařízení, součástí plánu je „záznamový arch“ sloužící jako podklad pro vyhodnocování vhodně nastavených opatření pro prevenci vzniku nevhodného chování žáka, problémového chování či problémové situace):

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace nastala:

(obsahuje popis konkrétních kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155):

Podpisy informovaných osob:

(všech, kteří jsou s žákem v interakci v době jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení):

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum:

Podpis ředitele školy:

Zpracoval/a:

INFORMACE PRO PEDAGOGY - CO DĚLAT, KDYŽ...

Zpracováno dle metodického doporučení 21291/2010-28 a jeho jednotlivých příloh:

Co dělat, když – intervence pedagoga.

V těchto situacích vždy informuji školního speciálního pedagoga a ten to oznámí vedení školy.

Dále speciální pedagog informuje ostatní členy týmu prevence.

1. Tabákové výrobky (žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy)

- zabránit další konzumaci
- sepsat stručný zápis, postupovat dle školního řádu
- v případě porušení zákazu kouření třídní učitel informuje zákonného zástupce

2. Alkohol (konzumace)

- alkohol je třeba žákovi odebrat
- je-li žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči, přivolá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy
- žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce, není-li k dispozici, pak orgán sociálně právní ochrany dítěte

Alkohol (nález ve škole)

- nálezu ihned uvědomit vedení školy, netestovat složení!
- nalezenou tekutinu uložit u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu
- zpracovat stručný záznam o události

3. Návykové látky (konzumace)

- návykovou látku je třeba žákovi odebrat
- sepsat stručný záznam s vyjádřením žáka
- záznam založí školní speciální pedagog a metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy
- je-li žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy
- žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce, není-li k dispozici, pak orgán sociálně právní ochrany dítěte

Návykové látky (distribuce)

- distribuce a přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním

- při důvodném podezření škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR

Návykové látky (nález)

- látku nepodrobují žádnému testu
- ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
- vyrozumí Policii ČR

4. Syndrom týraného dítěte (CAN)

- u každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy
- při podezření - rozhovor s rodiči
- kontaktovat odborníky
- při podezření na týrání žáka rodiči, kontaktovat OSPOD rovnou

Sexuální zneužívání

- dozvím se to přímo od dítěte

- dozvím se - oznámím řediteli – kontaktujeme policii a OSPOD

- dozvím se to od prostředníka

- zhodnotit situaci ze svého pozorování (změny chování)
- možnost rozhovoru s dítětem
- při nejistotě kontaktovat OSPOD

5. Šikana, kyberšikana

- odhad závažnosti
- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení vhodných svědků, zajištění důkazů
- individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky
- ochrana oběti
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

6. Vandalismus

- informovat ředitele školy, možno kontaktovat Policii ČR, OSPOD, PPP

7. Záškoláctví

- informovat ředitele školy
- informovat školního speciálního pedagoga, metodika prevence, ti zajistí spolupráci s OSPODem Žďár nad Sázavou

8. Násilí

- Jakmile se žák začne chovat agresivně, začne vyskakovat nebo je zřejmé, že je rozrušený, okamžitě se s ním přestaňte dohadovat. Snižte hlas do klidnější polohy, mluvte spisovně, jasně a snažte se hovor ukončit nějak neutrálně, např: „Nechme to být, možná jsem to přesně nepochopil.“
- Když se stanete svědkem rvačky, zasahujte rozumně až ve chvíli, kdy se účastníci trochu unaví. Jinak můžete přijít také k úhoně a zranění učitele je přeci jen zbytečná komplikace.
- Když už je po bouři a aktéři na sebe jen něco pokřikují a nadávají si, moc se do toho nepleťte, to patří k věci.
- Během následného vyšetřování buďte věcní. Bývají-li odpovědi na otázku PROČ ve smyslu: „Já mu řekl a on mi na to řekl...., Řekl o mojí mámě....., Von si začal.....“ apod., a nezdá se, že by šlo o následky dlouhodobé systematické agrese, nechte to být. Omezte se na stručné vysvětlení, že problémy se dají řešit i jinak. O události proveďte zápis.
- Soustřeďte se hlavně na případná zranění a jejich ošetření.

9. Krádeže

- O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: **kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.....**
- Zákonné zástupce zloděje vyzumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly.
- Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyzumívejte Policii ČR.
- **Rodiče poškozeného žáka kontaktujeme ihned, rodiče zloděje kontaktujeme vždy, nicméně mělo by tomu předcházet zjištění příčin.**
- V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásit událost na OSPOD Žďár nad Sázavou.

10. Sebepoškozování

- kontaktujeme rodiče, snažíme se o dlouhodobou spolupráci
- předáme dítě do péče školního speciálního pedagoga
- motivujeme rodiče k návštěvě specialisty

Volaný odborník	Telefonní číslo	Instituce
p. Štohanzlová	566 688 326	MÚZR, OSPOD, kurátor
p. Bencová	566 688 332	Pěstounská péče
p. Lánová	566 688 321	kurátor
p. Jirčíková	566 688 325	kurátor
Sekretariát	PPP 566 622 387	PPP a SPC Žďár nad Sázavou
PPP, SPC	SPC 566 624 224	
Obvodní oddělení	974 282 111	Policie ČR
p. Čuhlová, p. Stará, p. Bučková	566 591 420	ŠPP
p. Moučka	736 472 473 - sekretariát	Metodik prevence

INFORMACE PRO RODIČE CO DĚLAT, KDYŽ ...

Šikana

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, jenž je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skryta.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje též kyberšikanu (útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky atd). Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v dlouhodobosti.

Co může napovědět?

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Na koho se ve škole mohu obrátit?

- na třídního učitele, či jakéhokoli jiného pedagoga
- školního speciálního pedagoga
- na výchovného poradce
- na metodika prevence
- vhodit podepsané oznámení do schránky důvěry

Školní poradenské pracoviště	566 591 420	Dle domluvy
Metodik prevence	736 472 473 - sekretariát	Dle domluvy

Co se bude následovat

Po oznámení podezření na šikanu přikročí metodik prevence, třídním učitelem, školním speciálním pedagogem a vedením školy k vyšetřování. Budou probíhat rozhovory s vytipovanými žáky, budou se sbírat informace o dění ve třídě. Prokáže-li se šikana, pak budou bezodkladně informováni rodiče (jak obětí, tak agresorů), bude uděleno kázeňské opatření (ve shodě se školním řádem). V následujících několika týdnech bude třídní učitel ve spolupráci se školním speciálním pedagogem, metodikem prevence, popř. pracovníkem PPP či odborníkem z neziskové organizace pracovat se třídou na nápravě sociálních vztahů.

Prokáže-li se, že je šikana ve stádiu, ve kterém již škola reálně nemůže danou situaci zvládnout, kontaktuje školní speciální pedagog s metodikem prevence specialistu z PPP, v případě potřeby též pracovníky OSPODu, či Policii ČR.

Odborníci, krizové linky, neziskové organizace

Linka bezpečí: 116 111

Rodičovská linka: 840 111 234

internetová linka: pomoc@linkabezpečí.cz

Internetové bezpečí, zabezpečení stránek na sociálních sítích

www.pomoconline.cz

www.saferinternet.cz

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016Sb. Cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Neprospěch mívá obvykle mnoho příčin, které je třeba včas rozpoznat a podchytit. Mezi nejčastější příčiny patří:

- školní nezralost
- nízký intelekt
- vývojové poruchy učení a chování
- častá absence žáka
- zdravotní komplikace
- odlišné sociokulturní prostředí
- jazyková bariéra
- nízká odolnost vůči zátěži
- nemotivující rodinné zázemí
- problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole

2. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky (PPP, SPC). V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Rozbor žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu.

Vhodná a možná opatření volíme vždy na základě individuálního přístupu k žákovi a zjištěným skutečnostem.

Možná opatření:

- **Poruchy učení a chování nebo jiná zdravotní omezení a znevýhodnění:** využití speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC.
- **Odchylka v celkové úrovni inteligence:** žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.
- **Žáci sociálně znevýhodnění:** motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro přípravu ve škole formou doučování.

➤ **Žáci s vysokou absencí** jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky (plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem).

3. Postup při řešení školní neúspěšnosti – plán pedagogické podpory - plán podpůrných opatření

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

➤ Po prvním čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový).

➤ Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

➤ Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán.

➤ Pokud žák zamešká více než 100 hodin výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně. Přítomni TU, žák a rodič, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).

➤ Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

4. Plán pedagogické podpory (plán podpůrných opatření)

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

5. Realizace plánu pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žákovi a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhne třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnému poradci) žáky pro podpůrný plán.

Třídní učitel zajišťuje seznání všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

6. Formy a metody práce

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

➤ Podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním).

- Zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu zadání práce pro domácí přípravu (dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem) možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování.
- Užívání podpůrných aktivit oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu.
- Používání podpůrných pomůcek při samostatné práci (přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj.) dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu.
- Individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva. Podpora ze strany asistenta pedagoga.
- Vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu.
- V rámci předmětu speciálně pedagogické péče.

DŮLEŽITÉ KONTAKTY

Linka Bezpečí dětí a mládeže tel.:800155555 info@linkabezpeci.cz

Rodičovská linka tel.:283252222 Linka vzkaz domů tel.:800111113

Modrá linka - linka důvěry pro děti a mládež Brno tel.:549524114 info@modralinka.cz

Linka psychopomoci tel.: 225214214, www.psychopomo.cz

SPONDEA o.p.s. -ambulantní poradenství v oblasti sociální, individuální a rodinnou terapii Krizová linka non stop -tel.: 541235511, 608118088, krizovapomoc@spondea.cz

Bílý kruh bezpečí Slovinská 41, Brno tel.: 541218122 bkb.brno@seznam.cz pomoc obětem a svědkům trestních činů.

O drogách - portál primární prevence www.odrogach.cz/ Prev-Centrum www.prevcentrum.cz/

Informační portál o ilegálních a legálních drogách www.drogy-info.cz DIS

drogový informační server www.drogy.net/

A.N.O. - Asociace nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí www.asociace.org/

Sekce Prevence sociálně patologických jevů na stránkách MŠMT www.msmt.cz/vzdelavani/prevence-ptj (v levé spodní části stránky je podrobné menu) Centrum Adiktologie www.adiktologie.cz/

Literatura a webové odkazy k problematice prevence rizikového chování

- Bendl, S.: Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003.
- Braun, R.: Diagnostika školní třídy. Skupinová práce se třídou. Praha: IPPP ČR, 2008.
- Čapek, R.: Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010.
- Grecmanová, H.: Klima školy. Olomouc: Hanex, 2008.
- Janošová, P., Kollerová, L., Záborská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016). Psychologie školní šikany [Psychology of the school bullying] Praha: Grada.
- Kavalír, A. (Eds.). (2009). Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013): Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Kopecký, K. Úvod do problematiky kyberšikany páchané na učitelích. Internetový portál E-Bezpečí [online]. 2016 [vid. 23. únor 2016]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1120-kybersikana-ucitelu-vyzkum>
- [http://Krejčí, V. \(2010\). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. \[cit. 2. 12. 2012\]](http://Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2. 12. 2012])
- Dostupný z WWW - <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- Krejčí, V. Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/74-pravidla-bezpeneho-chovani-na-internetu-pro-rodie-2015
- Lašek, J.: Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- Mareš, J.: Dotazník sociálního klimatu školní třídy. Praha: IPPP, 1998
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy I. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy II. Brno: MSD, 2004.
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy II. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, 2005.
- Mareš, J. Diagnostika sociálního klimatu školy. In Ježek, S. (ed.), Psychosociální klima školy I. Brno: MSD 2003.
- Mertin, V., Krejčová, L.: Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., Bártík, P. et al. (2015). Prevence rizikového chování ve školství (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015). Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny. 25

Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015). Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.

Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál. Rogers, V. (2011).

Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál. Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.

Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012). Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga. Vágnerová, K. (2009). Minimalizace šikany. Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál.

Webové odkazy

Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.)

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Web Nenech to být a něco dělej, www.nntb.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

- Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany:

<http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>

Adventor o. s. www.adventor.org

Naděje pro Autismus www.nadejeproautismus.cz

Za sklem o. s. www.zasklem.com

Ve Žďáru nad Sázavou dne 30. 8. 2023

Mgr. Bohumila Počtová
ředitelka školy

Mgr. Irena Čuhlová
vedoucí ŠPP

Mgr. Miloš Moučka
metodik prevence

Mgr. Dana Bučková
výchovní poradce

Mgr. Jitka Stará
výchovní poradce